

Czy warto się kształcić?

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Z przyczyn demograficznych od kilku lat systematycznie zmniejsza się w Polsce liczba studentów. Przed dekadą, w roku akademickim 2006/2007, było ich 1941 tysięcy¹. Pięć lat później – 1764 tysiące². W roku ubiegłym na wszystkich uczelniach w naszym kraju studiowało 1405 tysięcy osób, a obecnie jest ich jeszcze mniej³. Według prognoz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego spadek potrwa co najmniej do roku 2025⁴.

Nie oznacza to jednak, że popularność wyższego wykształcenia maleje. Według szacunków OECD, aż 42% młodych Polaków rozpoczęło lub rozpocznie w przyszłości studia magisterskie, co jest najwyższą wartością wskaźnika wśród wszystkich analizowanych państw⁵. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2015, wyższe wykształcenie posiada już 24% populacji powyżej dwunastego roku życia⁶.

Upowszechnienie wyższego wykształcenia to niewątpliwie pozytywne zjawisko, które można łączyć z podwyższaniem się poziomu życia Polaków. Analizy wskazują, że wykształcenie powiązane jest z innymi wskaźnikami dobrobytu, między innymi z liczbą lat przeżytych w dobrym zdrowiu⁷. Jednak coraz częstsze kontynuowanie edukacji na etapie wyższym niż średni skutkuje także pojawieniem się nowych trudności. Po pierwsze, wraz z upowszechnieniem dyplomów wyższych uczelni może następować ich dewaluacja. Zyski, zarówno finansowe, jak i związane z poziomem życia czy zdrowia, będące efektem inwestycji w kształcenie, mogą stawać się coraz mniejsze. Po drugie, masowość studiów może oznaczać obniżenie ich poziomu, jeśli skutkować będzie zwiększaniem się liczby studentów przypadających na jednego wykładowcę. Jest to problem, na który zwraca się uwagę już od dłuższego czasu w odniesieniu do najbardziej popularnych kierunków studiów⁸. Samo zmniejszanie się bezwzględnej liczby studentów, związane z czynnikami demograficznymi, nie obniży liczby studentów przypadających na jednego pracownika naukowego do optymalnego poziomu.

---

¹ *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2006/2007*, GUS, Warszawa 2007, s. 74.

² *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2011/2012*, GUS, Warszawa 2012, s. 142.

³ *Szkoły wyższe i ich finanse w 2015 r.*, GUS, Warszawa 2016, s. 59. Według wstępnych danych GUS w roku akademickim 2016/2017 liczba studentów w Polsce wynosiła 1349 tysięcy.

⁴ *Szkolnictwo Wyższe w Polsce*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego 2013, s. 8.

⁵ *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris 2016, s. 324.

⁶ *Rocznik statystyczny 2016*, GUS, Warszawa 2016, s. 211.

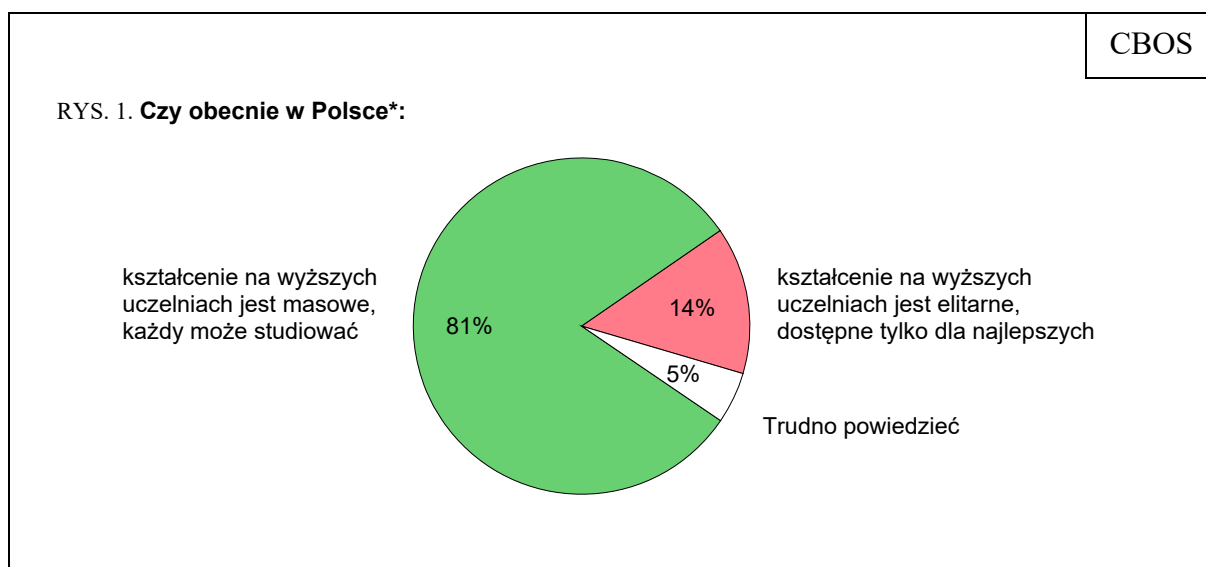
⁷ *Education at a Glance 2016*, op.cit.

⁸ Zob. m.in.: Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, *Diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w Polsce*, 2009.

W majowym badaniu⁹ pytaliśmy Polaków o edukację na poziomie wyższym, koncentrując się właśnie na kwestiach wartości dyplomu oraz masowości kształcenia. Czy wciąż warto się kształcić? Czy upowszechnienie wyższego wykształcenia obniża jego przydatność? Przy okazji zapytaliśmy respondentów także o opinię w sprawie ogólnego ograniczenia liczby studentów przypadających na jednego wykładowcę, wprowadzanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

WYŻSZE WYKSZTAŁCENIE DLA WSZYSTKICH

Zdecydowana większość badanych (81%) uważa, że obecnie kształcenie na wyższych uczelniach jest w Polsce masowe, a studiować może każdy. Respondenci byli proszeni o wyrażenie swojej opinii za pomocą sześciostopniowej skali, na której 1 oznacza pełne przekonanie o elitarności kształcenia wyższego, a 6 zdecydowane określenie go jako masowe. Ponad połowa (53%) ankietowanych wybrała skrajną odpowiedź – 6, co świadczy o zdecydowanym przekonaniu o masowości kształcenia na poziomie wyższym. Pogląd, że studia wyższe dostępne są jedynie dla najzdolniejszych, wyraża jedynie co siódmy respondent (14%).

* Badani odpowiadali na pytanie posługując się 6-stopniową skalą, na rysunku przedstawiono odpowiedzi zrekodowane

⁹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (324) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–14 maja 2017 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Średnia odpowiedzi badanych wynosi 5,05 (przy odchyleniu standardowym 1,35), a mediana – 6. Te wartości wskazują na koncentrację ocen na górnych punktach skali, a więc zdecydowane przekonanie o masowości kształcenia na poziomie wyższym.

Częściej przekonani są o tym ci respondenci, którzy sami posiadają dyplom wyższej uczelni (91%). Z kolei badani w wieku 18–24 lata oraz uczniowie i studenci relatywnie częściej niż inni uważają, że wyższe wykształcenie jest elitarne (odpowiednio 24% i 27%).

Przekonanie, że studia są dostępne dla każdego, minimalnie wzrosło od czasu, gdy pytaliśmy o to poprzednio (w czerwcu 2013 roku). Wtedy podobnego zdania było 78% badanych.

CZY WARTO SIĘ KSZTAŁCIĆ?

Pomimo bardzo szeroko rozpowszechnionego poglądu o masowości wyższego wykształcenia utrzymuje się przekonanie, że warto się kształcić. Uważa tak 86% badanych, a przeciwnego zdania jest jedynie nieco więcej niż co dziesiąty (11%). Dominująca odpowiedź to „zdecydowanie warto” (56%). Stanowi to przełamanie trendu spadkowego obserwowanego od 2009 roku, jednak wiara w wartość wyższego wykształcenia jest wciąż niższa niż w rekordowych latach 2004 i 2007, gdy osiągnęła poziom 93%.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, warto obecnie w Polsce zdobywać wykształcenie, uczyć się, czy też nie warto?	Wskazania respondentów według terminów badań															
	XI '93		X '02		IV '04		IV '07		IV '09		XI '09		VI '13		V '17	
	w procentach															
Zdecydowanie warto	42	76	66	91	76	93	70	93	68	91	63	89	49	82	56	86
Raczej warto	34		25		17		23		23		26		33		30	
Raczej nie warto	16	20	5	7	4	5	4	5	6	7	8	10	13	16	8	11
Zdecydowanie nie warto	4		2		1		1		1		2		3		3	
Trudno powiedzieć	4		2		2		2		2		1		2		2	

O atrakcyjności wyższego wykształcenia świadczą też potencjalne aspiracje edukacyjne rodziców dotyczące dzieci. Zdecydowana większość badanych chciałaby, by ich synowie i córki ukończyli studia co najmniej z dyplomem inżyniera, licencjata lub magistra (84%–85%). W porównaniu do poprzedniego pomiaru nieco przybyło tych, którzy pragnęliby, by ich dzieci osiągnęły stopień doktora. Preferencje dotyczące wykształcenia dzieci utrzymują się na dość stabilnym poziomie od dziesięciu lat.

RYS. 2. **Jakiego wykształcenia pragną(ęła)by Pan(i) dla swoich dzieci, córki i syna?**
Proszę odpowiedzieć niezależnie od tego, czy ma Pan(i) dzieci i w jakim są wieku.

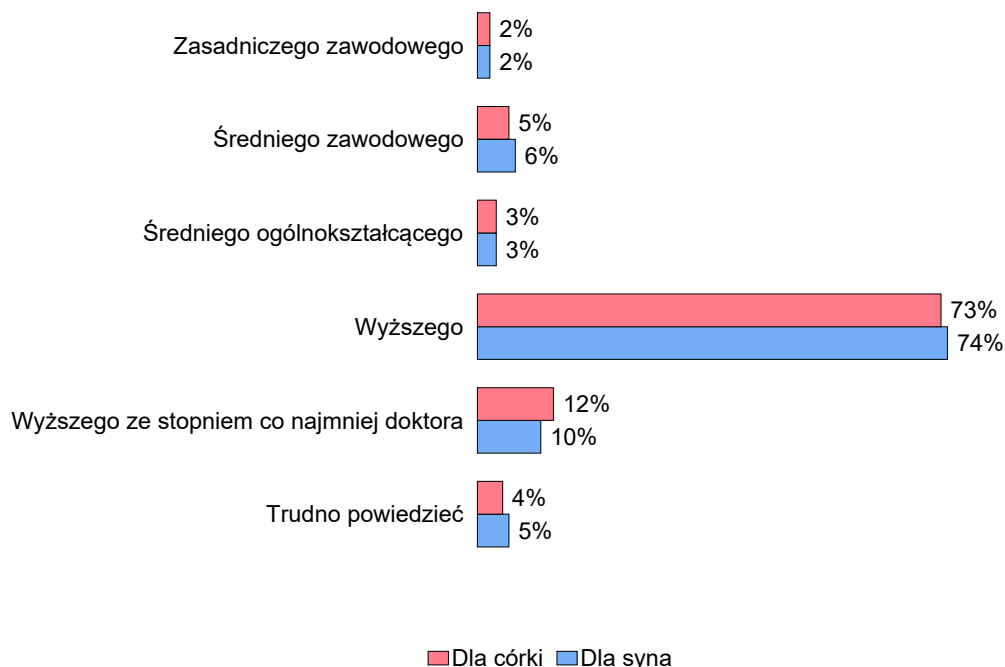

Tabela 2

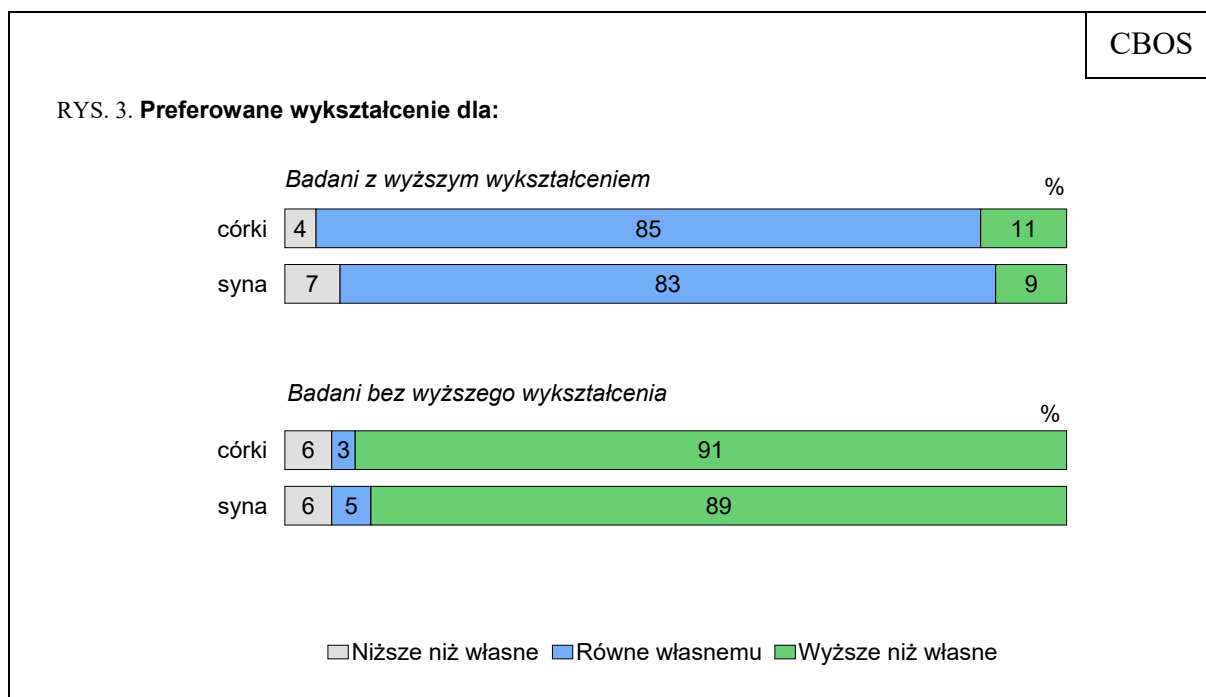
Jakiego wykształcenia pragną(ęła)by Pan(i) dla swoich dzieci, córki i syna? Proszę odpowiedzieć niezależnie od tego, czy ma Pan(i) dzieci i w jakim są wieku.	Deklaracje dotyczące wykształcenia dla:													
	córki							syna						
	'93	'96	'04	'07	'09	'13	'17	'93	'96	'04	'07	'09	'13	'17
	w procentach													
Podstawowe, gimnazjalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zasadnicze zawodowe	2	2	1	1	1	2	2	4	3	1	1	1	2	2
Średnie zawodowe	17	12	3	3	3	5	5	23	15	4	3	4	9	6
Średnie ogólnokształcące	7	5	3	4	3	4	3	2	4	2	2	2	4	3
Policealne, pomaturalne	5	6	5	4	3	-	-	2	3	4	4	3	-	-
Wyższe (licencjackie, inżynierskie, magisterskie)	64	73	69	70	75	76	73	65	73	67	71	74	73	74
Wyższe ze stopniem co najmniej doktora	-	-	15	14	11	9	12	-	-	18	14	10	8	10
Trudno powiedzieć	5	2	4	4	4	4	4	4	2	4	5	6	4	5

* Do 2009 roku włącznie wśród odpowiedzi wprowadzone było rozróżnienie: wyższe wykształcenie licencjackie, inżynierskie oraz wyższe wykształcenie magisterskie. Od 2013 roku w pytaniu pomijane jest wykształcenie policealne, pomaturalne

Bardzo rzadko zdarzają się rozbieżności między wymarzonym wykształceniem córki i syna – tylko co dziesiąty badany (11%) wskazał na różne poziomy wykształcenia w zależności od płci dziecka. Większość z nich (7% ogółu) wolałaby, by to córka kształciła się dłużej.

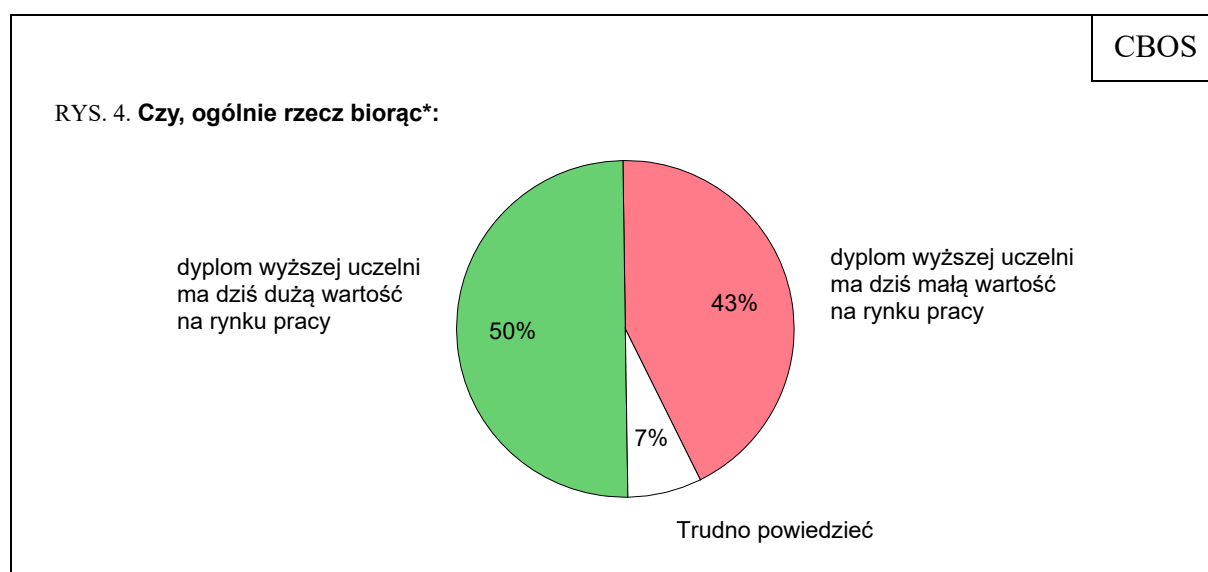
Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, dominuje model reprodukcji wykształcenia – ci respondenci chcieliby, by ich dzieci zakończyły edukację na tym samym poziomie, co oni (85% w odniesieniu do córki i 83% w odniesieniu do syna). Nieliczni życzyliby sobie, by osiągnęły one więcej, a więc co najmniej tytuł doktora (11% chciałoby tego dla córki, a 9% dla syna), lub – jeszcze rzadziej – mniej niż oni.

Z kolei badani, którzy sami nie skończyli studiów, w olbrzymiej większości pragnęliby, by ich dzieci kształciły się dłużej, niż oni (89% w przypadku synów i 91% w przypadku córek). Jedynie nieliczni chcieliby, by dzieci zakończyły edukację na tym samym etapie, co rodzice. Z jednej strony może to świadczyć o niezadowoleniu z własnego poziomu wykształcenia i ambicjach, by dzieci osiągnęły wyższą pozycję. Z drugiej zaś strony może być też interpretowane jako świadomość zmiany wartości wykształcenia – dyplom, który kiedyś był odpowiedni, obecnie może być już niewystarczający.

WARTOŚĆ DYPLOMU

Wraz z upowszechnianiem się wyższego wykształcenia pojawia się pytanie, czy zachowuje ono wysoką wartość. Zdaniem badanych pozostaje ono jednym z trzech najważniejszych czynników wpływających na sukces zawodowy¹⁰. Jednak bezpośrednio pytanie dotyczące wartości dyplomu wyższej uczelni na rynku pracy okazuje się kontrowersyjne, szczególnie w porównaniu z jednomyślnością dotyczącą masowości edukacji. Połowa respondentów ocenia wartość dyplomu jako dużą, niewiele mniejszy odsetek (43%) – jako niewielką.

* Badani odpowiadali na pytanie posługując się 6-stopniową skalą, na rysunku przedstawiono odpowiedzi zrekodowane

Badani posługiwali się sześciostopniową skalą, na której 1 oznacza zdecydowane poparcie dla stwierdzenia „dyplom wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy”, a 6 oznacza pełną akceptację poglądu, że „dyplom wyższej uczelni ma dziś dużą wartość na rynku pracy”. Odpowiedzi rozkładają się dość równomiernie pomiędzy wszystkie dostępne możliwości, a wartość najczęstsza (4, wybrana przez 18% respondentów) plasuje się niemal w środku skali. Również wartości średniej (3,68 przy odchyleniu standardowym 1,65) i mediany (4) wskazują na zbalansowane odpowiedzi. Można więc powiedzieć, że wśród badanych nieco przeważa przekonanie o istotnej wartości dyplomu na rynku pracy, ale nie jest ono wyrażane bardzo zdecydowanie – w tej kwestii istnieje całe spektrum opinii.

¹⁰ Omówienie tej tematyki zostanie niebawem przedstawione w komunikacie CBOS dotyczącym aspiracji zawodowych.

Gorszą opinię na temat wartości dyplomu relatywnie częściej niż inne grupy wiekowe wyrażają ludzie młodzi w wieku 25–34 lata (51%), a więc osoby znajdujące się często na początku kariery zawodowej. Pod tym względem wyróżniają się też badani posiadający wyższe wykształcenie (51% spośród nich twierdzi, że dyplom wyżej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy) oraz specjaliści i kadra kierownicza (59%).

Co zrozumiałe, osoby, które wysoko oceniają wartość dyplomu wyższej uczelni na rynku pracy, częściej uważają też, że warto się kształcić. Wśród nich jest to opinia niemal powszechna (94%), podczas gdy wśród badanych sceptycznie nastawionych do użyteczności wykształcenia ma ona znacząco mniej zwolenników (79%).

Tabela 3

Czy ogólnie rzecz biorąc:	Czy, Pana(i) zdaniem, warto obecnie w Polsce zdobywać wykształcenie, uczyć się, czy też nie warto?		
	Warto	Nie warto	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– dyplom wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy	79	19	2
– dyplom wyższej uczelni ma dziś dużą wartość na rynku pracy	94	5	1
Trudno powiedzieć	79	11	10

Analiza innych zmiennych każe jednak zastanowić się, na czym polega owa wartość na rynku pracy. Mogłoby się wydawać, że jest ona związana z elitarnością i posiadaniem wyjątkowych, wysokich kwalifikacji. Okazuje się jednak, że badani uznający studia wyższe za elitarne jednocześnie nieco rzadziej uważają dyplom za przydatny na rynku pracy. Wysoką wartość są raczej skłonni przyznawać mu ci respondenci, którzy uważają studia za masowe.

Tabela 4

Czy obecnie w Polsce:	Czy ogólnie rzecz biorąc		
	dypлом wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy	dypлом wyższej uczelni ma dziś dużą wartość na rynku pracy	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– kształcenie na wyższych uczelniach jest elitarne, dostępne tylko dla najlepszych	48	46	6
– kształcenie na wyższych uczelniach jest masowe, każdy może studiować	43	52	5
Trudno powiedzieć	22	27	51

Znajduje to potwierdzenie także w przypadku pytania o to, czy warto zdobywać wykształcenie. Bardziej są o tym przekonani badani, którzy uznają kształcenie na poziomie powyżej średniego za masowe i dostępne dla każdego.

Tabela 5

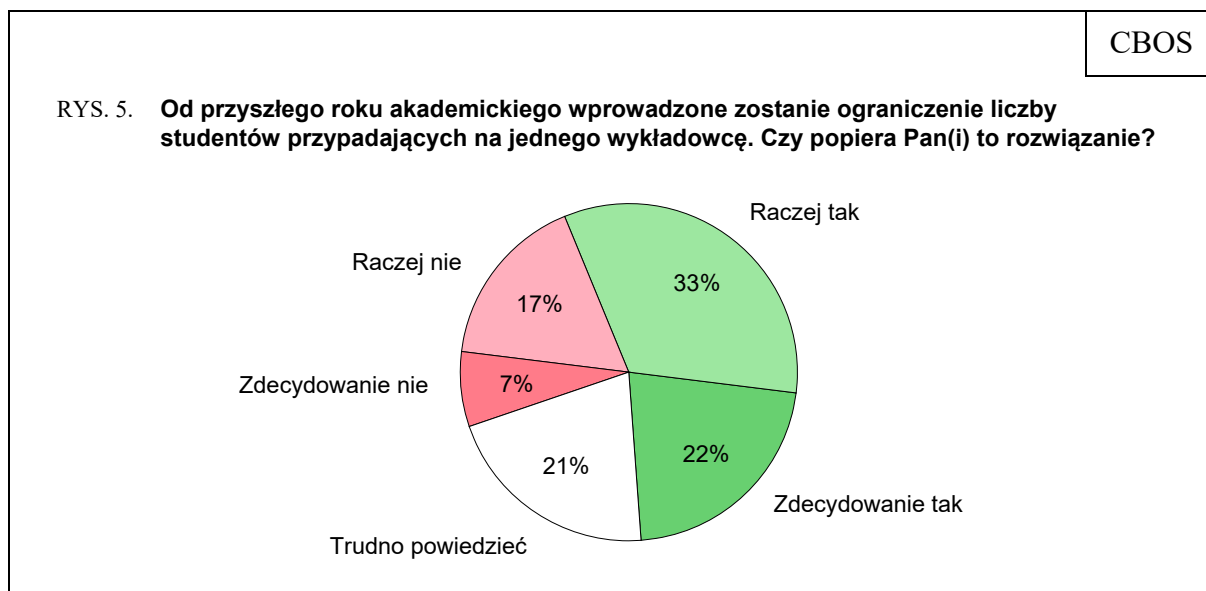
Czy obecnie w Polsce:	Czy, Pana(i) zdaniem, warto obecnie w Polsce zdobywać wykształcenie, uczyć się, czy też nie warto?		
	Warto	Nie warto	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– kształcenie na wyższych uczelniach jest elitarne, dostępne tylko dla najlepszych	77	22	0
– kształcenie na wyższych uczelniach jest masowe, każdy może studiować	89	9	2
Trudno powiedzieć	73	14	13

Bardziej przekonujące wydaje się jednak wyjaśnienie biorące pod uwagę rzeczywiste upowszechnienie się wyższej edukacji. Okazuje się wtedy, że wyższe wykształcenie mieć nie tyle warto, co raczej trzeba. Wraz z umasowaniem dyplomów wyższych uczelni przestają one być potwierdzeniem wyjątkowych kwalifikacji. W sytuacji, gdy coraz więcej osób posiada dyplom wyższej uczelni, coraz więcej pracodawców go oczekuje; nie jest on już gwarancją dobrej pracy, a jedynie warunkiem koniecznym. Potwierdzałyby się więc obawa, że upowszechnienie wyższego wykształcenia może prowadzić do jego dewaluacji, a także do zmniejszania się zysków z (poważnej) inwestycji, jaką jest kontynuowanie nauki po ukończeniu szkoły średniej.

OGRANICZENIE LICZBY STUDENTÓW NA JEDNEGO WYKŁADOWCĘ

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wprowadza nowe zasady finansowania instytucji naukowych, ustalające limity liczby studentów przypadających na jednego wykładowcę. Jeśli stosunek liczby nauczycieli akademickich do liczby studentów będzie zbyt odległy od przyjętego optimum (1:11–13), skutkiem ma być zmniejszenie ministerialnej dotacji. Ma to na celu zagwarantowanie odpowiednich warunków kształcenia.

Przyjęte rozwiązanie popiera ponad połowa (55%) badanych. Trzeba jednak zwrócić uwagę na wysoki (21%) odsetek osób niepotrafiących ustosunkować się do tej kwestii. Nie może to dziwić, jeśli weźmie się pod uwagę, że pytanie dotyczyło szczegółów organizacji szkolnictwa wyższego, z którym większość badanych nie ma i nigdy nie miała do czynienia.

Ten projekt największe uznanie zdobywa wśród najmłodszych badanych (62% poparcia w grupie wiekowej 18–24 lata), a także wśród osób mających własne doświadczenia z systemem kształcenia wyższego: posiadających wyższe wykształcenie (70%), uczniów i studentów (70%) oraz specjalistów i kadry kierowniczej (70%). Takie rozwiązanie popiera też zdecydowana większość (70%) osób z gospodarstw domowych uzyskujących dochody powyżej 2000 złotych *per capita* (co również jest korelatem wyższego wykształcenia).

Status wyższego wykształcenia w naszym kraju niewątpliwie się zmienia – staje się ono coraz bardziej powszechne¹¹. Zdecydowana większość Polaków zauważa ten proces i przyznaje, że na wyższych uczelniach kształcić się może dziś każdy. Jednocześnie utrzymuje się przekonanie, że warto się kształcić, większość badanych uważa też, że dyplom wyższej uczelni

---

¹¹ Według danych GUS, odsetek Polaków posiadających wyższe wykształcenie wzrósł z 14% w roku 2005 do 24% w roku 2015 (*Rocznik statystyczny 2016*, GUS, Warszawa 2016, s. 211). Trzeba jednak pamiętać, że w tym samym okresie, w związku z wprowadzaniem systemu bolońskiego, upowszechniło się kształcenie na poziomie licencjackim, skracające czas uzyskania dyplomu wyższej uczelni z pięciu do trzech lat.

ma istotną wartość na rynku pracy. Ponad połowa ankietowanych popiera również ministerialne ograniczenie liczby studentów przypadających na jednego wykładowcę, co może pozytywnie wpłynąć na jakość kształcenia.

Chociaż coraz większa dostępność wyższego wykształcenia jest bez wątpienia zjawiskiem pozytywnym, niesie ze sobą ryzyko dewaluacji dyplomu wyższej uczelni, a także obniżenia się poziomu kształcenia. Przeanalizowane dane wskazują, że są to zagrożenia realne.

Opracował
Antoni GŁOWACKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy obecnie w Polsce:			Liczba osób
		kształcenie na wyższych uczelniach jest elitarne, dostępne tylko dla najlepszych	kształcenie na wyższych uczelniach jest masowe, każdy może studiować	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		14	81	5	1034
Płeć	Meżczyźni	16	79	5	487
	Kobiety	13	84	4	547
Wiek	18–24 lata	24	73	3	80
	25–34	15	85	1	201
	35–44	12	83	5	194
	45–54	13	83	4	156
	55–64	18	78	4	187
	65 lat i więcej	9	81	10	216
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	78	5	410
	Miasto do 19 999	13	80	7	135
	20 000 – 99 999	12	84	4	219
	100 000 – 499 999	11	85	4	173
	500 000 i więcej mieszk.	14	81	4	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	16	72	11	205
	Zasadnicze zawodowe	18	78	4	253
	Średnie	14	81	4	316
	Wyższe	8	91	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	6	93	1	122
	Średni personel, technicy	16	81	3	45
	Pracownicy adm.-biurowi	13	84	3	65
	Pracownicy usług	17	83		62
	Robotnicy wykwalifikowani	16	82	2	105
	Robotnicy niewykwalifik.	15	81	4	35
	Rolnicy	24	75	1	56
	Pracujący na własny rach.	6	91	3	55
	Bezrobotni	20	71	9	40
	Emeryci	11	80	9	258
	Renciści	15	78	7	78
	Uczniowie i studenci	27	70	3	43
	Gospodynie domowe i inni	19	74	7	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	88	2	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	84	2	97
	sekt. pryw. poza rolnict.	13	86	2	261
	prywatnym gosp. rolnym	24	70	7	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	22	74	4	109
	Od 650 zł do 999 zł	14	82	4	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	20	71	9	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	6	91	3	148
	2000 zł i więcej	10	89	1	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	72	11	87
	Średnie	16	77	7	406
	Dobre	12	86	2	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	78	9	56
	Raz w tygodniu	14	81	5	439
	1–2 razy w miesiącu	17	78	5	171
	Kilka razy w roku	12	86	2	223
	W ogóle nie uczestniczy	13	81	5	138
Poglądy polityczne	Lewica	12	86	2	175
	Centrum	18	79	3	267
	Prawica	12	84	4	321
	Trudno powiedzieć	15	77	8	263

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, warto obecnie w Polsce zdobywać wykształcenie, uczyć się czy też nie warto?			Liczba osób
		Warto	Nie warto	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		86	11	2	1034
Płeć	Mężczyźni	85	12	2	487
	Kobiety	87	11	2	547
Wiek	18–24 lata	85	13	2	80
	25–34	85	15		201
	35–44	88	9	3	194
	45–54	87	10	3	156
	55–64	84	14	2	187
	65 lat i więcej	88	9	3	216
Miejsce zamieszkania	Wieś	86	12	2	410
	Miasto do 19 999	81	14	5	135
	20 000 – 99 999	89	8	3	219
	100 000 – 499 999	86	13	1	173
	500 000 i więcej mieszk.	88	12		96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	85	12	3	205
	Zasadnicze zawodowe	80	17	3	253
	Średnie	86	12	2	316
	Wyższe	94	5	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	6	1	122
	Średni personel, technicy	85	14	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	89	9	2	65
	Pracownicy usług	79	18	3	62
	Robotnicy wykwalifikowani	89	10	1	105
	Robotnicy niewykwalifik.	85	13	1	35
	Rolnicy	93	7		56
	Pracujący na własny rach.	80	15	5	55
	Bezrobotni	84	13	3	40
	Emeryci	89	9	2	258
	Renciści	77	18	5	78
	Uczniowie i studenci	90	8	2	43
	Gospodynie domowe i inni	76	21	3	71
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	91	7	2
spółce właścicieli prywatnych i państwa		86	12	2	97
sekt. pryw. poza rolnict.		85	13	2	261
prywatnym gosp. rolnym		89	9	2	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	84	15	1	109
	Od 650 zł do 999 zł	91	8	1	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	82	15	3	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	89	8	2	148
	2000 zł i więcej	89	9	2	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	80	17	4	87
	Średnie	86	11	3	406
	Dobre	88	11	1	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	9	5	56
	Raz w tygodniu	87	11	1	439
	1–2 razy w miesiącu	85	14	1	171
	Kilka razy w roku	91	7	2	223
	W ogóle nie uczestniczy	78	18	4	138
Poglądy polityczne	Lewica	85	14	1	175
	Centrum	89	9	2	267
	Prawica	90	9	1	321
	Trudno powiedzieć	80	16	4	263

Tabela 3

		Czy ogólnie rzecz biorąc:			Liczba osób
		dypłom wyższej uczelni ma dziś małą wartość na rynku pracy	dypłom wyższej uczelni ma dziś dużą wartość na rynku pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		43	50	7	1033
Płeć	Meżczyźni	44	50	6	485
	Kobiety	41	51	8	547
Wiek	18–24 lata	49	48	3	80
	25–34	51	46	3	201
	35–44	48	46	6	194
	45–54	29	59	12	156
	55–64	47	44	9	187
	65 lat i więcej	33	58	9	215
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	52	9	409
	Miasto do 19 999	46	45	8	135
	20 000 – 99 999	42	51	7	219
	100 000 – 499 999	46	49	5	173
	500 000 i więcej mieszk.	44	52	5	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	54	15	205
	Zasadnicze zawodowe	39	53	8	252
	Średnie	46	49	5	316
	Wyższe	51	46	3	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	39	3	122
	Średni personel, technicy	50	48	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	48	49	3	65
	Pracownicy usług	50	47	3	62
	Robotnicy wykwalifikowani	42	53	5	105
	Robotnicy niewykwalifik.	44	45	12	35
	Rolnicy	33	63	4	56
	Pracujący na własny rach.	47	42	11	55
	Bezrobotni	48	42	9	40
	Emeryci	34	57	9	257
	Renciści	40	42	18	78
	Uczniowie i studenci	44	54	2	43
	Gospodynie domowe i inni	34	56	10	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	44	5	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	49	4	97
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	44	5	261
	prywatnym gosp. rolnym	29	63	8	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	54	9	109
	Od 650 zł do 999 zł	40	54	6	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	42	50	8	209
	Od 1400 zł do 1999 zł	45	51	4	148
	2000 zł i więcej	48	47	5	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	41	6	87
	Średnie	39	52	9	405
	Dobre	44	50	6	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	44	43	13	56
	Raz w tygodniu	39	54	7	439
	1–2 razy w miesiącu	35	57	8	170
	Kilka razy w roku	48	47	4	223
	W ogóle nie uczestniczy	52	39	9	138
Poglądy polityczne	Lewica	54	41	5	174
	Centrum	38	58	4	267
	Prawica	38	57	6	321
	Trudno powiedzieć	45	41	14	263

Tabela 4

		Od przyszłego roku akademickiego wprowadzone zostanie ograniczenie liczby studentów przypadających na jednego wykładowcę. Czy popiera Pan(i) to rozwiązanie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		55	24	21	1034
Płeć	Mężczyźni	57	24	19	487
	Kobiety	53	26	22	547
Wiek	18–24 lata	62	25	13	80
	25–34	58	27	15	201
	35–44	56	26	18	194
	45–54	51	28	21	156
	55–64	58	18	23	187
	65 lat i więcej	47	24	28	215
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	25	24	410
	Miasto do 19 999	55	23	22	135
	20 000 – 99 999	59	22	18	219
	100 000 – 499 999	56	30	15	173
	500 000 i więcej mieszk.	57	21	22	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	42	20	38	205
	Zasadnicze zawodowe	53	25	22	253
	Średnie	52	31	18	316
	Wyższe	70	20	9	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	70	20	10	122
	Średni personel, technicy	59	39	3	45
	Pracownicy adm.-biurowi	66	17	17	65
	Pracownicy usług	52	33	15	62
	Robotnicy wykwalifikowani	54	27	19	105
	Robotnicy niewykwalifik.	48	39	13	35
	Rolnicy	43	33	25	56
	Pracujący na własny rach.	60	21	19	55
	Bezrobotni	52	26	23	40
	Emeryci	49	23	28	258
	Renciści	49	18	33	77
	Uczniowie i studenci	70	18	12	43
	Gospodynie domowe i inni	46	26	28	71
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	27	9
spółce właścicieli prywatnych i państwa		66	19	15	97
sekt. pryw. poza rolnict.		57	27	16	261
prywatnym gosp. rolnym		41	31	29	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	49	20	32	109
	Od 650 zł do 999 zł	52	26	22	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	53	26	22	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	55	29	16	148
	2000 zł i więcej	70	21	9	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	22	31	87
	Średnie	47	26	27	406
	Dobre	62	24	14	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	48	34	18	56
	Raz w tygodniu	57	22	21	439
	1–2 razy w miesiącu	48	28	24	171
	Kilka razy w roku	55	26	19	223
	W ogóle nie uczestniczy	58	24	17	138
Poglądy polityczne	Lewica	53	33	14	175
	Centrum	65	20	15	267
	Prawica	61	22	17	321
	Trudno powiedzieć	39	27	34	263